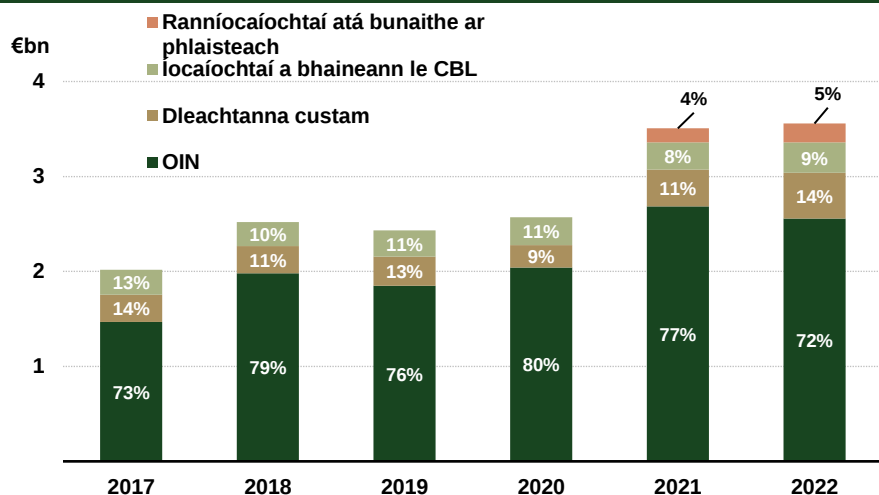

Ranníocaíocht na hÉireann leis an Aontas

2.6 Ranníoc Éire €3.6 billiún le buiséad an Aontais in 2022 — €50 milliún nó 1.4% níos mó ná mar a ranníocadh in 2021 (féach Fíor 2.2).¹ Cuimsíonn an ranníocaíocht na gnéithe seo a leanas.

- Ranníocaíocht ‘acmhainní dílse’ OIN (€2.6 billiún) — bunaithe ar an leibhéal ioncaim mar atá sainithe ag ollioncam náisiúnta (OIN) ballstáit.²
- Ranníocaíocht acmhainní dílse traidisiúnta (ADT) (€482 mhilliún) — bunaithe ar dhleachtanna custaim arna mbailiú ag na Coimisinéirí Ioncaim maidir le hiompórtálacha ó áiteanna taobh amuigh den Aontas, a bhfuil 75% díobh iníoctha leis an Aontas.
- Ranníocaíocht atá bunaithe ar CBL (€323 mhilliún) — 0.3 faoin gcéad ar bhonn CBL na hÉireann.³
- Ranníocaíocht atá bunaithe ar dhramhaíl pacáistíochta plaistí neamh-athchúrsáilte (€197 milliún) — ó bhí 2021 ann, déanann ballstáit ranníocaíocht atá bunaithe ar ráta de €0.80 in aghaidh an kg de dhramhaíl pacáistíochta plaistí neamh-athchúrsáilte.

Fíor 2.2 Ranníocaíocht na hÉireann le buiséad an Aontais, 2017 go 2022

Foinse: Cuntais Airgeadais 2017 go 2022 (Féach larscríbhinn 2A)

Fáltais na hÉireann ón Aontas

2.7 Léirítear le staitisticí buiséid a d'fhoilsigh an Roinn Airgeadais go bhfuair Éire nach mór €2.5 billiún ón Aontas in 2021 (féach Fíor 2.3).⁴ Ba le haghaidh na talmhaíochta agus na forbartha tuaithe a bhí an chuid is mó den chistiú Aontais a fuarthas.

2.8 Cé go bhfuil fáltais an Aontais ag dul in airde go measartha ó bhí 2017 ann, tharla méadú níos mó idir 2020 agus 2021 — méadú de thart ar 26% nó €505 mhilliún. Baineann formhór an mhéadaithe sin le fáltais ón CCB.

1 Ní áirítear leis na figiúirí sin íocaíochtaí ó Éirinn a eascraíonn as maoiniú a d'aisghabh an tAontas agus fineálacha a ghearr an tAontas.

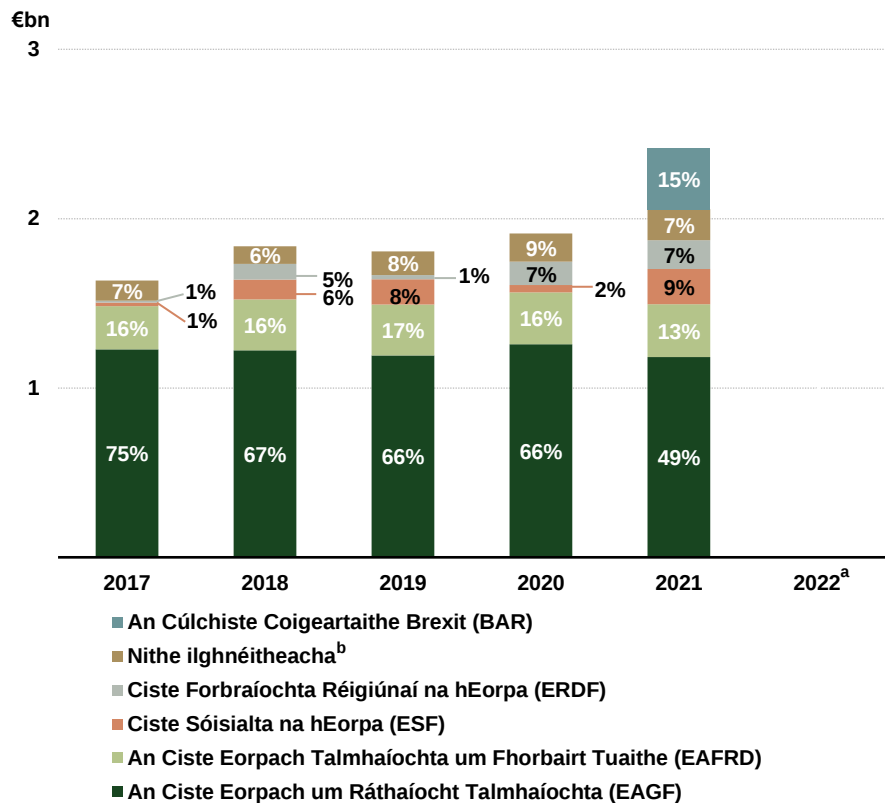
2 Meastar gurb í ranníocaíocht OIN óna acmhainní dílse an ghné chothromaithe a chinntíonn go gcuimsíonn iomlán na n-ioncam sa bhuiséad gach caiteachas comhaontaithe atá i mbuiséad bliantúil de chuid an Aontais. Ag brath ar iomlán na n-ioncam bliantúil atá ag teastáil chun caiteachas a mhaoiniú, cuirtear glaoráta aonfhoirmeach i bhfeidhm ar OIN gach ballstáit. Athraíonn an glaoráta ó bhliain go bliain.

3 Tá wasteorainn curtha le ranníocaíochtaí CBL-bhunaithe ag 50% de OIN an Bhallstáit.

4 Ní raibh figiúirí le haghaidh fáltais 2022 ar fáil tráth an fhoilsithe.

- 2.9** Thug an Roinn Caiteachais Phoiblí, Seachadta ar an bPlean Forbartha Náisiúnta, agus Athchóirithe faoi deara gurb amhlaidh, tar éis thabhairt isteach Rialachán CCB i mí Dheireadh Fómhair 2021, gur soláthraíodh maoiniú sonrach de €389 milliún i mBuiséid 2022 agus 2023 thar roinnt earnálacha. Leithdháileadh nach mór 70% den mhaoiniú sin (€271 mhilliún) leis an Roinn Talmhaíochta, Bia agus Mara le haghaidh cláir éagsúla um chúnamh deontais.
- 2.10** Chomh maith leis sin, fuair an Roinn Breisoideachais agus Ardoideachais, Taighde, Nuálaíochta agus Eolaíochta leithdháileadh mór maoinithe (€37.3 milliún) ón CCB a chuimsigh, mar shampla, maoiniú i dtreo oiliúna agus athoiliúna do ghnólachtaí agus dhaoine aonair a raibh tionchar ag an mBreatimeacht orthu.
- 2.11** Shonraigh DPENDPDR freisin go bhfuil athbhreithniú á dhéanamh aige faoi láthair ar chaiteachas atá bainteach le Brexit thar an tréimhse incháilitheachta um chuimsiú féideartha in éileamh CCB na hÉireann ar Choimisiún an Aontais i mí Mheán Fómhair 2024. Is é atá i gceist leis sin plé le ranna maidir le caiteachas Breatimeachta laistigh den chaiteachas a bhí leithdháilte faoi Bhuiséid 2022 agus 2023, agus go dtí seo tá figiúr de thart ar €0.7 billiún sainaitheanta chuige sin. Thug sé faoi deara freisin gur dóchúil go mbeadh méid suntasach den fhiigiúr sin de €0.7 billiún inchurtha i leith na Roinne Talmhaíochta, Bia agus Mara, na Roinne Fiontar, Trádála agus Fostaíochta agus na gCoimisinéirí Ioncaim. Tá an obair sainaitheanta sin ar siúl agus leanfaidh sí ar aghaidh in 2024. Cuirfear an t-éileamh deireanach isteach i Meán Fómhair 2024.

Fíor 2.3 Foinsí d'fháltais na hÉireann ó bhuiséad an Aontais, 2017 go 2021

Foinse: Éire: Staitisticí Buiséadacha 2021 (Nollaig 2022), An Roinn Airgeadais

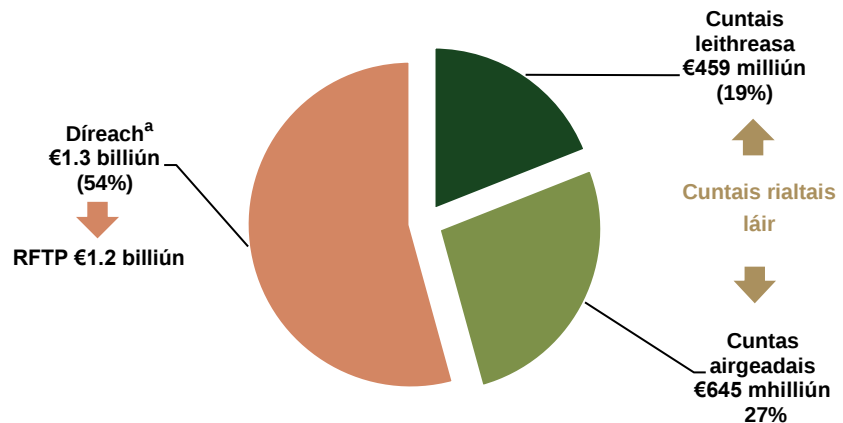
Nótaí: a Ní raibh figiúirí le haghaidh fháltais 2022 ar fáil tráth an fhoilsithe.

B Le haghaidh 2021, chuimsigh 'nithe ilghnéitheacha' €68 milliún le haghaidh clár atá bainteach le pobail agus forbairt tuaithe, €39 milliún le haghaidh clár atá bainteach leis an oideachas, €8 milliún le haghaidh an Chiste Tearmainn, Imirce agus Lánpháirtíochta agus €4 mhilliún le haghaidh clár atá bainteach leis an talmhaíocht.

Cuntas a thabhairt i leith idirbhearta na hÉireann leis an Aontas

- 2.12** Níl faisnéis faoi ghlanstaid airgeadais na hÉireann san Aontas ar fáil go héasca mar nach bhfuil idirbhearta na hÉireann leis an Aontas taifeadta i sraith shingil de ráitis airgeadais. I dtús 2020, thug an Roinn Airgeadais gealltanais chun tuarascáil bhliantúil a fhoilsiú, ina dtabharfaí dearcadh comhdhlúite ar na hidirbhearta idir Éire agus an tAontas.^{1,2}
- 2.13** Bhain aga moille, áfach, leis an tuairisciú ón Roinn Airgeadais. D'fhoilsigh an Roinn an chéad tuarascáil, ar idirbhearta 2018, i mí Mheán Fómhair 2020, agus tuarascálacha bliantúla le haghaidh 2019 agus 2020 i mí an Mheithimh 2022 agus mí Dheireadh Fómhair 2022 faoi seach.³ Shonraigh an Roinn go bhfoilseofaí an tuarascáil bhliantúil le haghaidh 2021 in R3 2023, agus nach mbeidh an tuarascáil bhliantúil ar fáil go dtí 2024 toisc nach ndearbhófar fáiltais bhuiséid an Aontais le haghaidh 2022 go dtí deireadh 2023.
- 2.14** I dtuarascálacha na Roinne Airgeadais le haghaidh 2018 – 2020, cuireadh faisnéis faoi láthair ar fháltais agus ranníocaíochtaí le linn na mblianta faoi seach, ach níor cuimsíodh faisnéis maidir le hiarmhéideanna deiridh bliana, aon mhíliúntais nó fíneálacha a tabhaíodh, nó aon ghealltanais fhadtéarmacha mheasta.
- 2.15** Déanann an Roinn Airgeadais bainistíocht ar ranníocaíochtaí na hÉireann le buiséad an Aontais agus tugtar cuntas iomlán ina leith sna Cuntais Airgeadais. Déanann ranna rialtais agus comhlachtaí poiblí éagsúla bainistiú agus taifeadadh ar fháltais ó bhuiséad an Aontais. Tugadh cuntas i leith níos lú ná leath na gcistí a fuarthas ón Aontas in 2021 trí chuntais an rialtais láir a chuirtear faoi bhráid an Oireachtais (féach Fíor 2.4).

Fíor 2.4 Cuntas a thabhairt i leith fháltais ón Aontas, 2021

1 Bhí an gealltanais seo ina fhreagairt do mholadh a bhí i dtuarascáil speisialta 105 ón Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste: Idirbhearta na hÉireann leis an Aontas Eorpach in 2017. Is féidir an tuarascáil a aimsiú [anseo](#).

2 Chuaigh sé sin in ionad cuntais bhliantúil ilchodaigh ar oibríochtaí bliantúla an RFTP, an CETFT agus an EMFF, a rinneadh de réir comhaontú fhoirmiúil idir DPENDPDR, an Roinn Talmhaíochta, Bia agus Mara agus an Roinn Forbartha Tuaithe agus Pobail. Cuireadh an tuarascáil sin i dtoll a chéile i dtosach mar fhreagairt d'iarraidh ón gCoiste um Chuntais Phoiblí.

3 Is féidir an tuarascáil ó 2020 a aimsiú [anseo](#).

Foinse: Cuntais leithreasa don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2021 agus na Cuntais Airgeadais don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2021 agus Éire: Staitisticí Buiséadacha 2021 (Nollaig 2022), An Roinn Airgeadais

Nóta: a Tagraíonn 'díreach' d'fháltais ón Aontas arna n-íoc go díreach le tairbhíthe. Mar shampla, i gcás an RFTP, íoctar na fáiltais go díreach le feirmeoirí.

Cuntais leithreasa

- 2.16** Tugadh cuntas i leith nach mór cúigiú (€459 milliún) d'fháltais ón Aontas mar leithreasaí-i-gcabhair i gcuntais leithreasa 2021. Tugadh isteach an ceanglas faisnéis a áireamh faoi chur i bhfeidhm fháltais an Aontais sna cuntais leithreasa i 1992 le haghaidh maoinithe arna fháil ón CFRE agus ón FEE.¹ Rinneadh athbhreithniú air sin le haghaidh chuntais leithreasa 1995 chun faisnéis a áireamh faoi ioncam ar bith ó chiste Aontais arna thabhairt i gcuntas.² Ó shin, ní dhearnadh aon athruithe suntasacha ar na ceanglais tuairiscithe le haghaidh mhaoiniú an Aontais sna cuntais leithreasa.
- 2.17** Ní thugtar ach méid teoranta mionsonraí sna nochtáí reatha i gcuntais leithreasa maidir le maoiniú an Aontais. Mar gheall air sin, is deacair d'úsáideoirí na gcuntas sin — lena n-áirítear comhaltaí den Oireachtas — measúnú a dhéanamh ar an bhfeidhmíocht de chuid roinn rialtais láir nó oifig rialtais láir maidir le bainistíocht ar aon mhaoiniú Aontais a fhaigheann sí, nó maidir le cistí a bhfuil rochtain aici orthu a tharraingt anuas. Mar shampla, leis an bhformáid reatha, ní cheanglaítear na cineálacha faisnéise seo a leanas a chur i láthair.
- **Méid iomlán arna leithdháileadh ar an Stát i ndáil leis an gciste.** I mbuiséad an Aontais, leagtar amach 'leithreasaí gealltanais' — an t-uasmhéid bliantúil a fhéadfaidh an tAontas a chaitheamh ar mhírchéann sonrach. Tá feidhm ag na leithdháiltí sin le linn shaolré an CAI. Ní léirítear sna cuntais leithreasa an buiséad iomlán atá ar fáil d'Éirinn, ná an cion de sin a tarraingíodh anuas go rathúil go dtí seo, nó de réir plean maoinithe nó phróifíl maoinithe.
 - **Ceartúcháin airgeadais sa tréimhse.** Ní thugtar aon fhaisnéis sna cuntais leithreasa faoi na ceartúcháin airgeadais éagsúla arna ndéanamh ar éilimh an Aontais (amhail aisghabháil cistí ag an Aontas, tarraingt siar éileamh nó leithreasaí a saoradh).
 - **Fíneálacha sa tréimhse.** Ní cheanglaítear faisnéis a thabhairt sna cuntais leithreasa faoi fhíneálacha Aontais arna dtabhú ag ranna as sáruithe ar rialacha an Aontais.
- 2.18** Nocht 18 gcinn san iomlán de ranna rialtais agus d'oifigí rialtais leibhéal éigin de mhaoiniú Aontais sna cuntais leithreasa dá gcuid le haghaidh 2022, le leibhéil éagsúla de nochtadh. In éagmais treoir chríochnúil, tá raon feidhme fairsing ag oifigigh chuntasaíochta maidir leis an bhfaisnéis bhreise a chuirtear i láthair i gcuntais leithreasa. Mar thoradh air sin, tá cur i láthair neamhsheasmhach ar fud na vótaí, agus cuirtear srian le measúnuithe ar fheidhmíocht maidir le bainistíocht maoinithe le himeacht ama agus idir réimsí vóta.
- 2.19** Cuirtear méid suntasach faisnéise faoi idirbhearta an Aontais a shreabhann trí vótaí ar fáil sna cuntais leithreasa le haghaidh Vóta 30 Talmhaíocht, Bia agus Muir, Vóta 26 Oideachas agus Vóta 45 Breisoideachas agus Ardoideachas, Taighde, Nuálaíocht agus Eolaíocht. I gcás an vóta le haghaidh Talmhaíochta, Bia agus Mara, cuirtear faisnéis achomair ar fáil freisin sa chuntas leithreasa i dtaobh an mhéid a chaitear ar íocaíochtaí díreacha le feirmeoirí, rud a mbainistíonn an Roinn é thar ceann Choimisiún an Aontais.

1 Ciorclán 18/92 ón Roinn Airgeadais Faisnéis sna Cuntais Leithreasaithe agus sna Meastacháin.

2 Ciorclán 1/96 ón Roinn Airgeadais Ceanglais an Chuntais Leithreasa le haghaidh 1995 agus saincheisteanna gaolmhara.

Ceartúcháin airgeadais

- 2.20** Úsáidtear ceartúcháin airgeadais chun earráidí agus neamhrialtachtaí i gcaiteachas an Aontais a chur i gceart. Déanann an Coimisiún iad siúd chun caiteachas nach bhfuil i gcomhréir leis na rialacha agus na rialacháin a eisiamh. Maidir le roinnt éileamh, féadfar a cheadú caiteachas malartach a chur in ionad an chaiteachais eisiata, ionas nach laghdófaí fáltas foriomlán an Aontais.
- 2.21** Féadann ceartúcháin airgeadais eascairt ó rialuithe agus iniúchtaí ar leibhéal ar bith den chóras rialúcháin i mballstáit nó ó iniúchtaí ag fiosrúcháin an Choimisiúin, Chúirt Iniúchóirí na hEorpa (CIE) nó OLAF. Mar shampla:
- Tá sé sonraithe ag DPENDPDR, maidir le cúig bliana anuas, go bhfuil caiteachas dearbhaithe aige de nach mór €30 milliún san iomlán i dtaobh an CFRE a tarraingíodh siar ina dhiaidh sin agus ar cuireadh caiteachas incháilithe eile ina ionad sa mhéid is nach raibh laghdú ar bith ar fháltais ón CFRE mar thoradh air.
 - Mar a tuairiscíodh i gcuntais leithreasa na Roinne Talmhaíochta, Bia agus Mara, d'aisghabh an Coimisiún Eorpach maoiniú ón Aontas atá comhionann le nach mór €22 mhilliún i dtaobh chistí an Chomhbheartais Talmhaíochta le sé bliana anuas.

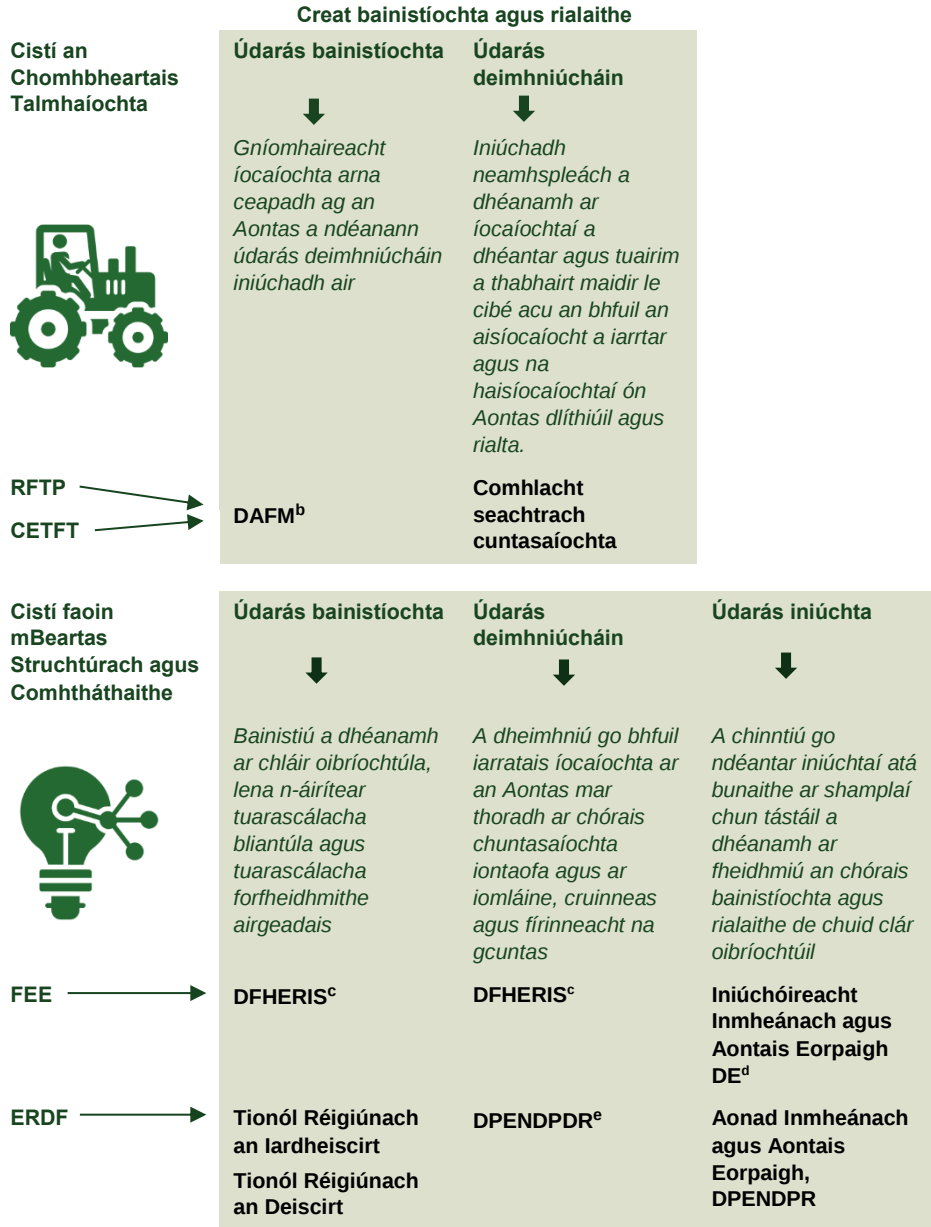
Dearbhú maidir le rialtacht chistí an Aontais

- 2.22** Riartar cistí an Aontais trí chreat um bainistíocht agus rialú maoinithe, agus formhór na bhfáltais de chuid na hÉireann ón Aontas á mbainistiú faoin tsamhail bainistíochta comhroinnte (féach Fíor 2.5). Leagtar amach ann ról na bpáirtithe faoi seach atá páirteach i mbainistíocht agus formhaoirseacht an chaiteachais.
- 2.23** Tá struchtúir eile i bhfeidhm freisin chun dearbhú a thabhairt maidir le húsáid chistí an Aontais. Faightear an dearbhú sin uathu seo:
- An tArd-Reachtaire Cuntas agus Ciste
 - Cúirt Iniúchóirí na hEorpa (CIE)
 - An Coimisiún Eorpach (An Coimisiún)
 - An Oifig Eorpach Frith-Chalaoise (OLAF).
- 2.24** In Iarscríbhinn 2B, tugtar faisnéis bhreise faoi na ról agus na freagrachtaí faoi seach le haghaidh na n-institiúidí agus na n-oifigí sin.

Fíor 2.5 Creat bainistíochta agus rialaithe — samhail bainistíochta comhroinnte

Samhail um bainistíocht chomhroinnte maoiniúcháin^a

Déantar maoiniú a bhainistiú faoi chlár arna riar go comhpháirteach ag an gCoimisiún agus ag na húdaráis náisiúnta. Ullmhaíonn gach ballstát comhaontú ina leagtar amach cén chaoi a n-úsáidfear maoiniú.

Foinse: Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste

Nótaí: a Feidhmíonn an tAontas dhá shamhail eile um bainistíocht maoinithe.

Samhail bainistíochta dírí — Cuireann an Coimisiún gach cúram buiséadach chun feidhme. Cuireann roinn i gceanncheathrú an Aontais, toscaireacht AE nó gníomhaireacht fheidhmiúcháin AE é sin i gcrích. Is iad an Coimisiún, toscaireachtaí AE nó gníomhaireachtaí fheidhmiúcháin an t-údarás conarthach agus déanann siad cinntí thar ceann tíortha comhpháirtíochta.

Samhail bainistíochta indírí — Fághtar forfheidhmiú an bhuiséid faoi údaráis náisiúnta (laistigh nó lasmuigh den Aontas), eagraíochtaí idirnáisiúnta nó gníomhaireachtaí forbartha ballstáit. Cuireann roinn i gceanncheathrú an Aontais, toscaireacht AE nó gníomhaireacht fheidhmiúcháin AE é sin i gcrích.

b DAFM = An Roinn Talmhaíochta, Bia agus Mara.

c DFHERIS = An Roinn Breisoideachais agus Ardoideachais, Taighde, Nuálaíochta agus Eolaíochta.

d DE = An Roinn Oideachais.

e DPENDPDR = An Roinn Caiteachais Phoiblí, Seachadta an Phlean Forbartha Náisiúnta, agus Athchóirithe

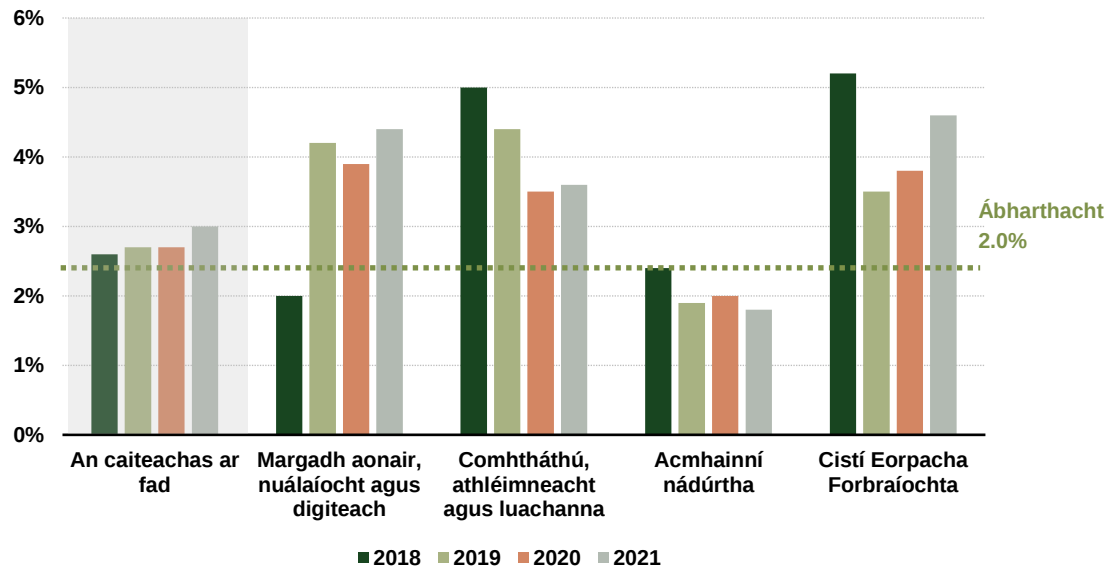
Tuarascáil bhliantúil Chúirt Iniúcháirí na hEorpa

2.25 Fuarthas in iniúchadh Chúirt Iniúcháirí na hEorpa ar chuntais chomhdhlúite an Aontais le haghaidh na bliana airgeadais dar chríoch an 31 Nollaig 2021 go raibh éifeacht ábhartha ag earráid ar chaiteachais buiséid an Aontais.¹ Mhéadaigh an leibhéal foriomlán measta earráide ó 2.6% in 2018 go 3% in 2021 (féach Fíor 2.6). Bhí an ráta earráide cuid mhaith ní b'airde i roinnt réimsí cláir i gcomparáid le réimsí eile.

Fíor 2.6 Rialtacht idirbheart, i réimsí cláir an Aontais, 2018 go 2021^a

Sliocht ó bharúil iniúchta Chúirt Iniúcháirí na hEorpa

Is é an leibhéal foriomlán measta earráide le haghaidh chaiteachas buiséid a nglactar leis sna cuntais don bhliain dar chríoch an 31 Nollaig 2021 ná 3.0%. Tá éifeacht ábhartha ag earráid ar chion suntasach den chaiteachas sin. Baineann sé sin go príomha le caiteachas atá bunaithe ar aisíocaíocht, ina bhfuil an leibhéal measta d'earráid comhionann le 4.7%. Méhadaigh an caiteachas go €90.1 billiún in 2021. Is ionann é sin agus 63.2% dár ndaonra iniúchta. Mar sin, tá éifeachtaí na n-earráidí a d'aimsíomar ábhartha agus forleathan maidir le caiteachas na bliana ar glacadh leis.

Foinse: Tuarascálacha bliantúla Chúirt Iniúcháirí na hEorpa 2018 go 2021

Nóta: a Cuimsítear san fhigiúr le haghaidh 'An Chaiteachais go Léir' faoi thrí cheannteideal buiséid an Aontais: 'Imirce agus Bainistíocht Teorann', 'Slándáil agus Cosaint' agus 'Comharsanacht agus an Domhan' nárbh fhéidir leibhéal earráide ar leithligh a shocrú lena n-aghaidh mar gheall ar theorainneacha ar mhéid sampla. Tá ceannteideal eile 'Riarachán Poiblí na hEorpa' toisc go bhfuarthas go bhfuil sé saor ó earráid ábhartha.

1 Is féidir Tuarascáil Bhliantúil Chúirt Iniúcháirí na hEorpa 2021 le haghaidh na bliana airgeadais a fháil [anseo](#).

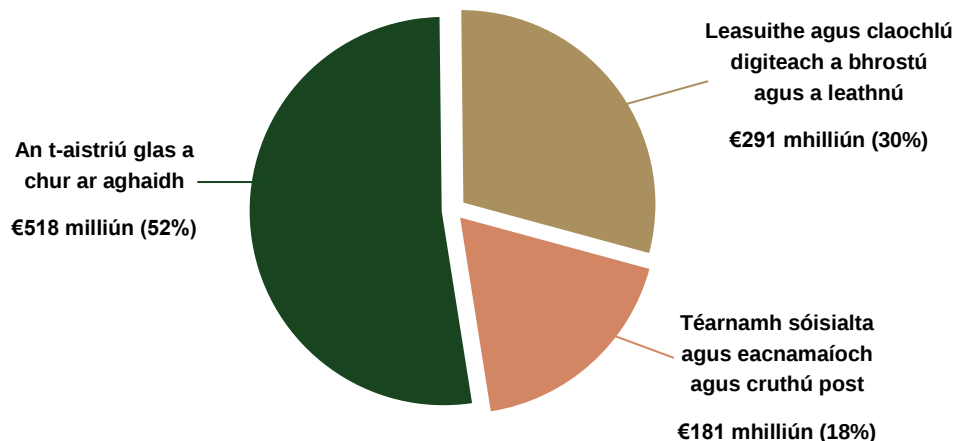
2 Bunaíodh RRF le Rialachán (AE) 2021/241 a tháinig i bhfeidhm an 19 Feabhra 2021.

An tSaoráid Téarnaimh agus Athléimneachta (RRF)

2.26 Tugann an tSaoráid Téarnaimh agus Athléimneachta (RRF) tacaíocht airgeadais do bhallstáit chun téarnamh eacnamaíoch a bhrostu tar éis thionchar na paindéime agus chun ballstáit a dhéanamh níos athléimní.² Is é DPENDPDR atá freagrach as a cur chun feidhme in Éirinn.

- 2.27** Tá an tsamhail mhaoinithe a leanann RRF difriúil le cláir eile an Aontais. Tá an ciste bunaithe ar fheidhmíocht agus ciallaíonn sé sin nach n-íocann an Coimisiún méideanna le gach ballstáit go dtí go bhfuil na garspriocanna agus spriocanna comhaontaithe atá ar áireamh ina bplean bainte amach acu.
- 2.28** Ar an iomlán, cuirtear cistí ar fáil do bhallstáit faoi RRF i bhfoirm iasachtaí agus/nó deontas, thar dhá thráinse. I gcás na hÉireann, níor iarradh ach maoiniú deontais. Faoin gcéad tráinse, leithdháileadh maoiniú deontais de €915 mhilliún san iomlán ar Éirinn. Bhain leithdháileadh an dara tráinse le tionchar Covid-19 ar fhás eacnamaíoch ballstát. Toisc go raibh geilleagar na hÉireann níos dianseasmhaí le linn phaindéim Covid-19 i gcomparáid le ballstáit eile, ní dhearnadh aon leithdháileadh deontais eile ar Éirinn faoi RRF.
- 2.29** Chun rochtain a fháil ar mhaoiniú RRF, ceanglaíodh ar bhallstáit Plean Náisiúnta Téarnaimh agus Athléimneachta (PNTA) a ullmhú, ina leagfaí amach clár infheistíochtaí agus leasuithe atá beartaithe a chur i gcrích. Cheadaigh an tAontas PNTA na hÉireann i mí Mheán Fómhair 2021.¹ Ní mór na hinfeistíochtaí agus a leasuithe go léir atá beartaithe faoin PNTA a chur i gcrích faoi mhí Lúnasa 2026.
- 2.30** Forbraíodh PNTA na hÉireann agus aird tugtha ar cheanglais an RRF ina leith seo:
- 37% ar a laghad den chaiteachas a bheith ar an aeráid agus 20% ar a laghad den chaiteachas a bheith ar infheistíochtaí agus leasuithe digiteacha
 - an gá le haghaidh a thabhairt ar dhúshláin infheistíochta agus leasaithe a sainaithníodh sna 'moltaí atá sonrach don tír' ab ábhartha a ndearna an tAontas iad d'Éirinn le blianta beaga anuas
 - tábhacht an ailínithe le pleananna náisiúnta eacnamaíocha agus infheistíochta.
- 2.31** Cuimsíonn NRRP na hÉireann 16 infheistíocht agus naoi ngealltanas leasaithe, dar luach iomlán atá díreach faoi bhun €1 billiún, le tacú ag deontais ó RRF agus cistí náisiúnta araon (féach Fíor 2.7). Braitheann íostarraingt an mhaoinithe n RRF ar 109 gcinn de bhunspríocanna agus spriocanna gaolmhara a bheith á mbaint amach ag Éirinn.²

Fíor 2.7 Tosaíochtaí Phlean Náisiúnta Téarnaimh agus Athléimneachta na hÉireann^a

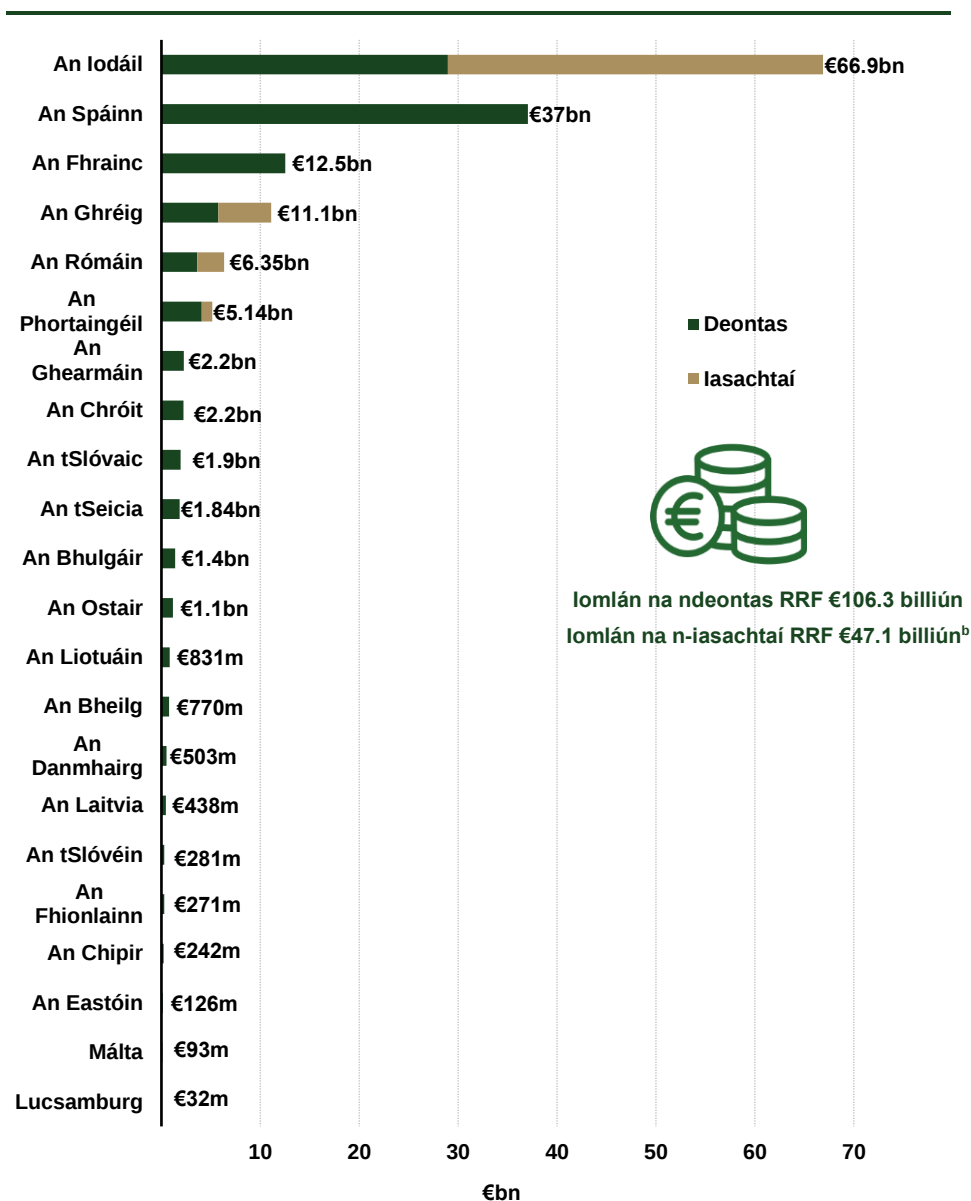
1 Is féidir Plean Téarnaimh agus Athléimneachta na hÉireann 2021 a fháil [anseo](#).

2 Iarscríbhinn leis an Togra le haghaidh Cinneadh Forfheidhmithe ón gComhairle maidir leis an measúnú ar an bplean téarnaimh agus athléimneachta d'Éirinn a cheadú.

Foinse: Plean Náisiúnta Téarnaimh agus Athléimneachta na hÉireann, An Roinn Caiteachais Phoiblí, Seachadta ar an bPlean Forbartha Náisiúnta, agus Athchóirithe. Tá aon difríochtaí dealraitheacha sna hiomláin mar gheall ar shlánú.

Nóta: a B'ionann leithdháileadh tosaigh na hÉireann agus €989 milliún, a bhí déanta den chéad tráinse de €915 mhilliún agus den dara tráinse de €74 mhilliún. Toisc go raibh feidhmíocht eacnamaíoch na hÉireann in 2020 agus 2021 níos fearr ná mar a bhíothas ag súil leis, ní bhfaighfear aon mhaoiniú faoin dara tráinse, agus dá bharr laghdófar an dara tráinse go €915 mhilliún.

- 2.32** Amhail mí Iúil 2023, bhí €153.4 billiún, nó 21% san iomlán den leithdháileadh iomlán (€724 billiún) scaipthe faoi RRF (féach Fíor 2.8). Bhí Éire ar cheann de dhíreach cúig bhallstát nach bhfuil éileamh íocaíocht ar mhaoiniú RRF curtha isteach acu fós.
- 2.33** Maoinítear tionscadail RRF trí shaincheisteanna vótáilte ón Státchiste, agus ina dhiaidh sin aisíocann an tAontas iad tar éis na ngarspriocanna agus na spriocanna riachtanacha a bhaint amach agus a fhíorú. Shonraigh DPENDPDR go raibh a chéad éileamh íocaíochta ar €324 mhilliún curtha isteach ag Éirinn an 7 Meán Fómhair 2023, a bhain le 41 cheann de na 109 gcinn de gharspriocanna agus de spriocanna faoi PNTA na hÉireann a bhaint amach. Nuair a gheofar iad, íocfar cistí RRF isteach i bPríomh-Chiste an Státchiste.

Fíor 2.8 Eisiócaíochtaí comhiomlána faoi RRF de réir ballstáit, amhail an 19 Iúil 2023^a

Foinse: Scórchlár Téarnaimh agus Athléimneachta an Choimisiúin Eorpaigh. Tá aon dífríochtaí dealraitheacha sna hiomláin mar gheall ar shlánú.

Nótaí: a Is iad na Ballstáit nach bhfuil éileamh íocaíochta curtha isteach acu fós ná Éire, an Ungáir, an Ísiltír, an Pholainn agus an tSualainn.

b Socraítear méid iomlán na n-iasachtaí a thugtar do gach ballstáit ag an measúnú ar a iarratas iasachta agus ní fhéadann sé 6.8% dá OIN le haghaidh 2019 a sháru.

Ábhair imní Chúirt Iniúchóirí na hEorpa maidir le rialú an RRF

- 2.34** In iniúchadh Chúirt Iniúchóirí na hEorpa ar chuntais chomhdhlúite an Aontais don bhliain airgeadais dar chríoch an 31 Nollaig 2021 (ar tuairiscíodh air i mí Dheireadh Fómhair 2022), clúdaíodh RRF den chéad uair agus fuarthas amach go raibh an caiteachas a thabhaigh RRF i mbliain an chuntais dlíthiúil agus rialta ar gach bealach.

1 D'fhoilsigh Cúirt Iniúchóirí na hEorpa tuarascáil i mí an Mhárta 2023 a bhaineann le Dearadh chóras rialaithe an Choimisiúin do RRF. Is féidir cóip den tuarascáil a aimsiú [anseo](#).

- 2.35 I Márta 2023, áfach, i dtuarascáil ar dhearadh chóras rialaithe an Choimisiúin do RRF, tháinig Cúirt Iniúchóirí na hEorpa ar an tátal gurb ann do bhearna dearbhaithe agus cuntasachta ar leibhéal an Aontais maidir leis an tsamhail nua seachadta a dhearadh, d'ainneoin na gníomhaíochta fairsinge rialaithe a bhí beartaithe cheana. Mar shampla, is ionann neamhchomhlíonadh le rialacha ar sholáthar, chúnamh stáit agus incháilitheacht agus rioscaí suntasacha ach níl comhlíonadh na rialacha sin clúdaithe ag iniúchtaí córas an Choimisiúin, ach ní thugtar mórán treorach do bhallstáit chuige sin (féach Fíor 2.9).¹

Fíor 2.9 Tuarascáil speisialta Chúirt Iniúchóirí na hEorpa ar chóras rialaithe RRF (Márta 2023): príomh-fhionnachtana agus príomh-mholtaí

- Tá córas rialaithe deartha ag an gCoimisiún lena ndéantar soláthar do phróiseas fairsing chun comhlíonadh garspriocanna agus spriocanna a fhóru. Ní sholáthraítear leis an gcóras rialaithe ach faisnéis fhíoraithe theoranta ar leibhéal an Aontais go gcloíonn tionscadail infheistíochta atá maoinithe faoi RRF le rialacha Aontais agus náisiúnta, rud a mbíonn tionchar aige ar an dearbhú a fhéadann an Coimisiún a thabhairt agus a mbíonn bearna cuntasachta ar leibhéal an Aontais mar thoradh air.
- Fuair CIE gurbh fhairsing na nósanna imeachta rialaithe maidir le garspriocanna agus spriocanna a chomhlíonadh. Comhlánaítear seiceálacha ex-ante don réamh-mheasúnú ag seiceálacha breise ar an láthair. Níor sonraíodh go leordhóthanach na céimeanna éagsúla den réamh-mheasúnú áfach, agus ní dhearnadh taifeadadh iomlán orthu.
- Níl aon mhodh i bhfeidhm go fóill leis an tionchar a chainníochtú a bhaineann le bunspríoc nó spríoc a chomhlíonadh, agus ní ann do threoir ar bith lena dtugtar aghaidh ar an riosca atá i gceist mura sainaithnítear athrú birt nár comhlíonadh bunspríoc ná spríoc lena aghaidh.
- Tá iniúchtaí córais beartaithe ag an gCoimisiún i ngach ballstát lena ndíreofar ar chórais rialaithe ballstát i ndáil le calaois, éilliú, coinbhleachtaí leasa agus maoiniú dubailte. Ní chlúdófar leo, áfach, cibé acu an ndéanann ballstáit seiceáil leordhóthanach ar chomhlíonadh tionscadal infheistíochta atá maoinithe ag RRF le rialacha Aontais agus náisiúnta. Mar thoradh air sin, tá faisnéis fhíoraithe theoranta ar leibhéal an Aontais faoi chomhlíonadh tionscadal infheistíochta atá maoinithe ag RRF maidir leis na rialacha sin. Bíonn tionchar ag easpa aon fhaisnéise fhíoraithe den sórt sin ar an dearbhú a fhéadann an Coimisiún a thabhairt chuige sin.
- Ní théann an fhreagracht atá glactha ag an gCoimisiún i dtaobh leasanna airgeadais an Aontais a chosaint thar a chinntiú go n-aisghabhann an Coimisiún aon mhéid atá dlite i gcás calaoise, éillithe agus choimbheacht leasa (áit ar mainnigh an ballstát déanamh amhlaidh) nó i gcás sárú tromchúiseach cruthaithe ar an gcomhaontú maoiniúcháin.
- Níl faisnéis láraithe ná caighdeánaithe sa Chóras Bainistíochta Mírialtachta faoi chalaois i ndáil le RRF agus ní sainithe go leordhóthanach atá leibhéil dhifriúla de cheartúcháin ar an mbunráta atá le cur i bhfeidhm i gcás easnamh ar chórais rialaithe ballstát.

Mhol CIE go ndéanadh an Coimisiún an méid seo a leanas

- feabhas a chur ar na nósanna imeachta um fhíoruithe ex-ante
- treoir a dhréachtú ar aisiompú birt i ndáil le garspríoc nó spríoc a bhí comhlíonta roimhe sin
- aghaidh a thabhairt ar an mbearna dearbhaithe ar leibhéal an Aontais maidir le comhlíonadh tionscadal infheistíochta atá maoinithe ag RRF maidir le rialacha an Aontais agus rialacha náisiúnta
- tuairisciú a ailíniú ar chalaois atá bainteach le RRF
- treoir inmheánach a fhorbairt maidir le ceartúcháin, mar a fhoráiltear dó sna comhaontuithe maoinithe.

Conclúidí agus moltaí

- 2.36** Ó bhí 2013 ann, tá Éire ina glan-ranníocóir le buiséad an Aontais. Ranníoc Éire €3.6 billiún in 2022 agus meastar go rachaidh an méid sin in airde go nach mór €4.5 billiún faoi 2027. Mar ranníocóir suntasach agus méadaitheach le buiséad an Aontais, tá leas méadaitheach dá bhrí sin ag Éirinn maidir lena chinntiú go rialaítear caiteachas faoi bhuiséad an Aontais i gceart agus go mbaintear feidhm mhaith as.

Trédhearcacht idirbhearta an Aontais

- 2.37** Níl faisnéis faoi ghlanstaid airgeadais na hÉireann san Aontas ar fáil go héasca mar nach bhfuil idirbhearta na hÉireann leis an Aontas taifeadta áit ar bith i sraith shingil de ráitis airgeadais. Cé gur thug an Roinn Airgeadais gealltanais chun tuarascáil bhliantúil a fhoilsiú ina gcuirfí an fhaisnéis sin i láthair, baineann aga moille mór lena thuairisciú. Baineann an tuarascáil is deireanaí atá ar fáil (ó Dheireadh Fómhair 2022) leis an mbliain airgeadais 2020, agus ní chuimsítear inti an fhaisnéis go léir atá riachtanach chun staid airgeadais foriomlán na hÉireann leis an Aontas a thuiscint.

Moladh 2.1

Ba cheart don Roinn Airgeadais a tuarascáil bhliantúil ar idirbhearta na hÉireann leis an Aontas a fhoilsiú ar bhealach níos tráthúla.

Freagra Oifigeach Cuntasaíochta na Roinne Airgeadais

Comhaontaítear.

Ba cheart an tuarascáil bhliantúil ar idirbheart na hÉireann leis an Aontas a fhoilsiú ar bhealach níos tráthúla.

Amlíne don chur chun feidhme

Geallann an Roinn tuarascáil 2021 ar Idirbhearta leis an Aontas a fhoilsiú i bhfómhar na bliana 2023. Ní bheidh sonraí iomlána le haghaidh fháltais ón Aontas do 2022 ar fáil don Roinn go dtí deireadh 2023. Tugann an Roinn gealltanais tuarascáil bhliantúil 2022 a fhoilsiú tráth nach déanaí ná an dara ráithe de 2024 agus leanúint ar aghaidh le foilsiú na tuarascála don bhliain roimhe sa dara ráithe de gach bliain.

Moladh 2.2

Ba cheart an tuarascáil bhliantúil ar idirbhearta na hÉireann a leathnú chun faisnéis níos fearr a thabhairt faoi fheidhmíocht fhoriomlán na hÉireann maidir le maoiniú an Aontais a bhainistiú, e.g., iarmhéideanna deiridh bliana i ndáil le héilimh arna gcur isteach, maoiniú arna aisghabháil ag an Aontas, fíneálacha agus ceangaltais fhadtéarmacha mheasta.

Freagra Oifigeach Cuntasaíochta na Roinne Airgeadais

Comhaontaítear.

Níl rochtain ag an Roinn Airgeadais faoi láthair ar fhaisnéis faoi iarmhéideanna deiridh bliana i ndáil le héilimh arna leagan isteach, le dícheaduithe, le fíneálacha agus ceangaltais fhadtéarmacha mheasta. Bheadh an Roinn, toilteanach, áfach, lena iniúchadh cén chaoi ar féidir an fhaisnéis sin a aimsiú agus cibé acu arbh indéanta í a chuimsiú in eagrán amach anseo.

Amlíne don chur chun feidhme

Tiocfaidh an Roinn ar ais chuig Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste roimh an deireadh bliana i ndáil le hindéantacht ó thaobh an fhaisnéis bhreise atá sa mholadh a chur in eagrán den tuarascáil amach anseo.

- 2.38** Fuair Éire nach mór €2.5 billiún ón Aontas in 2021 agus tugadh cuntais i leith níos lú ná leath an mhéid sin trí chuntais an rialtais láir.
- 2.39** Tugadh cuntas i leith nach mór €460 milliún d'fháltais ón Aontas mar leithreasáí-i-gcabhair i gcuntais leithreasa 2021. Tá easpa trédhearcachta ann sna nochtáí gaolmhara atá san áireamh sna cuntais agus ní thugtar ach dearbhú teoranta leo maidir le bainistíocht chistí an Aontais ag ranna agus oifigí an rialtais. Mar shampla, ní fhéadann úsáideoir a fheiceáil ó na cuntais sin na méideanna atá ar fáil don Stát i dtaobh chistí áirithe an Aontais, méideanna a tarraingíodh anuas go dtí seo, éilimh a cuireadh isteach, a íocadh agus/nó a tarraingíodh siar le linn na tréimhse; nó ceartúcháin airgeadais agus fíneálacha a tháinig chun cinn le linn na tréimhse. Dá mbeadh an cineál sin faisnéise ar fáil, chabhrófaí leis an Roinn chun raon feidhme a tuairiscithe a fheabhsú maidir le hidirbhearta an Aontais.

Tuairim ne Roinne Caiteachais Phoiblí, Seachadta ar an bPlean Forbartha Náisiúnta, agus Athchóirithe

- 2.40** Comhaontaíonn an Roinn Caiteachais Phoiblí, Seachadta ar an bPlean Forbartha Náisiúnta, agus Athchóirithe gur cheart cur chuige níos caighdeánaithe a ghlacadh i dtreo tuairisciú ar mhaoiniú an Aontais ar mhaithe le trédhearcacht. Tá an Roinn den tuairim, áfach, nach é an cuntas bliantúil leithreasaithe a fhoilsítear ar nó faoin 30 Meán Fómhair gach bliain don bhliain roimhe an uirlis tuairiscithe is fearr don fhaisnéis sin maidir le clár ilbhliantúla an Aontais.
- 2.41** Comhaontaíonn an Roinn nach mór an fhaisnéis sin i ndáil le maoiniú an Aontais a dhéanamh níos inrochtana don phobal agus don Oireachtas agus déanfaidh sí iniúchadh ar shásra chun faisnéis a thuairisciú faoi tharraingt anuas agus aisíocaíocht chistí an Aontais ar bhealach níos tráthúla, níos cuimsithí agus aonfhoirmí.
- 2.42** Agus an staid sin á leagan amach, is ábhar machnaimh lárnach é clár na Roinne um leasú ar thuairisciú airgeadais atá idir lámha faoi láthair. Mar chuid de na leasuithe sin, ba mhaith leis an Roinn go gcuirfí cuntais leithreasa shínithe faoi bhráid an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste níos luaithe. Chun an toradh sin a bhaint amach, is gá machnamh grinn agus comhairliúchán le páirtithe leasmhara chun a iniúchadh cén chaoi is fearr ar féidir faisnéis a thuairisciú, amhail faisnéis i ndáil le maoiniú an Aontais, mar gheall ar a chasta atá sí de bharr tosca lena n-áirítear cineál ilbhliantúil na gclár, agus an difríocht idir tréimhsí cuntasáíochta ina dtabhaítear an caiteachas, an t-éileamh arna chur isteach, agus an maoiniú arna fháil.

Leithdháileadh an Chiste Téarnaimh agus Athléimneachta a tharraingt anuas

- 2.43** Bunaíodh Ciste Téarnaimh agus Athléimneachta (RRF) an Aontais de €724 billiún chun téarnamh eacnamaíoch a bhrostú tar éis thionchar phaindéim Covid-19 agus chun cur ar chumas ballstát bheith níos athléimní maidir le freagairt do thurraingtí móra. Leanann RRF samhail atá difriúil le samhlacha traidisiúnta maoinithe an Aontais, sa mhéid is nach scaipeann an Coimisiún cistí ó RRF ar thír go dtí go bhfuil garspriocanna agus spriocanna comhaontaithe bainte amach. Ní mór gach infheistíocht agus leasú atá beartaithe faoi RRF a thabhairt chun críche faoi mhí Lúnasa 2026.
- 2.44** Cheadaigh an Rialtas plean na hÉireann ina leagtar amach tionscadail agus garspriocanna le haghaidh maoiniú RRF i mí Mheán Fómhair 2021. Mar fhreagairt don phlean, leithdháileadh maoiniú deontais de €915 mhilliún ar Éirinn. Amhail mí Iúil 2023, bhí Éire ar cheann de dhíreach cúig bhallstát nach raibh éileamh íocaíochta RRF curtha isteach acu fós. Faoi uair sin, bhí 21% de bhuiséad iomlán RRF scaipthe.
- 2.45** An 7 Meán Fómhair 2023, leag DPENDPDR isteach a chéad iarratas íocaíochta le haghaidh €324 mhilliún faoi RRF.

Iarscríbhinn 2A Coigeartuithe ar ranníocaíochtaí ballstát

Teorainn ranníocaíochta

Ní fhéadann ranníocaíochtaí ag ballstáit uasráta de 1.4% de OIN iomlán an Aontais a shárú. Chun an NextGenerationEU (NGEU) agus an Ciste Téarnaimh agus Athléimneachta a mhaoiniú, méadaíodh an teorainn go sealadach go 2% in 2020. Ní hionann an méadú sin agus méadú ar ranníocaíocht le buiséad an Aontais, ach feidhmíonn sé mar ráthaíocht chomhpháirteach um eisiúint bannaí Aontais chun an NextGenerationEU a mhaoiniú. Déanfar sin a aisiompú tar éis aisíoc na ndliteanas a bhaineann leis an NGEU.

Ceartúcháin airgeadais

Tá an ranníocaíocht bunaithe ar GIN faoi réir ceartúchán airgeadais freisin a n-aontaíonn an Chomhairle Eorpach orthu. Ós rud é nach nglacann an Danmhairg ná Éire páirt i mbeartais eile i ndáil le ceartas agus gnóthaí baile, laghdaítear a ranníocaíocht ar aon dul leis an 'goigeartú JHA'. In 2022, laghdaíodh ranníocaíocht na hÉireann faoi €22.5 milliún i dtaobh an choigeartaithe JHA.

Tugtar laghduithe bliantúla cnapshuime chun an ranníocaíocht OIN atá iníoctha ag ballstáit áirithe a laghdú. Mar shampla, laghdóidh ceartúcháin cnapshuime an ranníocaíocht OIN arna híoc ag an Danmhairg, an Ghearmáin, an Ísiltír, an Ostair agus an tSualainn le haghaidh na tréimhse 2021 go 2027.

Cleachtas comhardaithe

Coigeartaítear ranníocaíochtaí bliantúla réamh-mheasta nó measta do bhuiséad an Aontais go rialta mar de réir mar a sholáthraítear nó mar a fhoilsítear sonraí nuashonraithe ó raon leathan foinsí. Anuas air sin, tugtar faoi chleachtaí bliantúla cothromaithe i ndáil le gnéithe OIN agus CBL de na ranníocaíochtaí. Is éard atá i gceist leis sin ná comparáid iardhearcach idir na réamh-mheastacháin le haghaidh OIN agus CBL, arna soláthar ag na ballstáit don bhliain roimhe, leis an olltoradh.

Tá na híocaíochtaí míosúla a dhéanann Éire leis an Aontas bunaithe ar fhigiúr comhghéillte idir an Roinn Airgeadais agus an Coimisiún Eorpach, agus tá sé sin bunaithe ar mheastacháin a ullmhaíonn an dá pháirtí. Is gnách go dtiteann an figiúr comhghéillte áit éigin idir an dá mheastachán. Nuair atá na figiúirí iarbhir ar fáil an bhliain dar gcionn, ullmhaítear ríomhanna atá fíoraithe suas agus íoctar suimeanna leis an Aontas nó faightear aisíocaíochtaí uaidh.

Oll-ranníocaíochtaí agus ollchoigeartuithe OIN agus CBL na hÉireann le haghaidh na tréimhse 2019 go 2022

Bliain ábhartha	Oll-ranníocaíochtaí OIN agus CBL ^a	Coigeartú na bliana dar gcionn ^b	Coigeartú céatadán
	€m	€m	%
2019	1,992	(44.5)	(2.2)
2020	2,187	84.5	3.9
2021	2,740	185.7	6.8
2022	2,727	101.5	3.7

Foinse: An Roinn Airgeadais

Nótaí: a Léirigh na suimeanna ollíocaíochtaí OIN agus CBL agus ní áirítear leo aon choigeartú eile a rinneadh i ndáil le ballstáit eile.

b Is féidir le coigeartuithe a bheith bainteach le níos mó ná bliain amháin agus is gnách go dtarlaíonn siad i Meitheamh na bliana dar gcionn.

Iarscríbhinn 2B Dearbhú seachtrach

Institiúidí agus eintitis	Ról agus freagrachtaí
Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste (C&AG)	I gcás ina thugann roinn nó comhlacht Stáit a iniúchann an tArd-Reachtair Cuntas agus Ciste cuntas i leith chistí nó idirbhearta an Aontais ina gcuid ráiteas airgeadais, déantar iniúchadh ar fháil agus chur i bhfeidhm chistí an Aontais ar an gcaoi chéanna le hidirbhearta eile ag an gcomhlacht sin. Cuirtear san áireamh sa phleanáil iniúchta an obair atá déanta agus ábhair imní atá ardaithe ag dreamanna eile, lena n-áirítear an Coimisiún, CIE, údaráis iniúcháireachta, aonaid iniúcháireachta inmheánaí agus an comhlacht deimhniúcháin um thacaí airgeadais. Cuimsíonn an obair iniúcháireachta tástáil ar chomhlíonadh rialacha náisiúnta a rinneadh a thrasú ó threoracha agus rialacháin an Aontais.
Cúirt Iniúcháirí na hEorpa (CIE)	Is é Cúirt Iniúcháirí na hEorpa (CIE) iniúcháir seachtrach an Choimisiúin. Is é is aidhm dó an bealach a bhainistítear airgeadas an Choimisiúin a fheabhsú agus cur le cuntasacht phoiblí maidir le buiséad an Aontais a ardú agus a chaitheamh trí dhearbhu agus trí chomhairle. Déanann sí a cuid oibre trí iniúchtaí airgeadais, trí iniúchtaí comhlíonta agus trí iniúchtaí feidhmíochta. Déanann Cúirt Iniúcháirí na hEorpa iniúchadh ar ioncam agus chaiteachas an Aontais, tugann sí tuairisc ar fhionnachtana agus mholtaí d'institiúidí an Aontais (amhail an Coimisiún) agus do bhallstáit, tugann sí tuairisc ar chalaois mheasta do OLAF agus molann sí cén chaoi ar fearr cistí an Aontais a bhainistiú.
An Coimisiún Eorpach (CE)	Is é an Coimisiún Eorpach atá freagrach i ndeireadh na dála as buiséad an Aontais a bhainistiú. Cuireann gach roinn den Choimisiún Tuarascáil Bhliantúil Gníomhaíochta i dtoll a chéile agus cuimsítear ann deimhniú ar dhearbhu, arna shíniú ag Ard-Stiúrthóir na roinne, go raibh idirbhearta na roinne dlíthiúil agus rialta. Feidhmíonn an Coimisiún próiseas um imréiteach comhlíonta chun a fhíorú, trí mheán cigireachtaí ar an láthair go príomha, cibé acu an bhfuil úsáid cheart bainte ag na ballstáit as na cistí agus an bhfuil córais fheidhmiúla bhainistíochta agus rialaithe acu a fhéadann a chinntiú gur rialta atá íocaíochtaí le tairbhíthe.
An Ghníomhaireacht Eorpach Frith-Chalaoise (OLAF)	Is é atá san Oifig Eorpach Frith-Chalaoise (OLAF) comhlacht Aontais ar tugadh sainordú dó chun calaois a bhrath, a fhiosrú agus a chosc i ndáil le cistí an Aontais. Tá OLAF neamhspleách agus is féidir leis ábhair a fhiosrú i ndáil le hioncam agus caiteachas an Aontais.

Foinse: Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste

